

Úrok z nesprávně stanoveného cla

V současné době v české právní úpravě absentuje ustanovení, jež by osobě, které bylo chybně vyměřeno clo, přiznávalo nárok na úrok z takto chybně vyměřeného a zaplaceného cla. Uvedený názor zastává též Nejvyšší správní soud (NSS), který však navzdory všem očekáváním dospěl k závěru, že poškození se mohou domáhat kompenzace formou náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb.¹ Odlišný názor vyjádřil ve svém recentním rozsudku² Městský soud v Praze, nicméně z důvodu vázanosti dříve vysloveným názorem NSS žalobu zamítl, neboť dle svých slov neshledal výjimečné okolnosti, proč by mohl názor NSS nerespektovat. Tím se však otevřel prostor, aby se NSS předmětnou otázkou opětovně zabýval a zohlednil nejen stávající stav vnitrostátní právní úpravy v dané věci, ale též soulad s unijním právem.

Na úvod je třeba zmínit, že v rámci správy daní, kam spadá i správa cla, je nárok na úrok z nesprávně stanovené daně upraven v § 254 daňového řádu.³ Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že ani v případě nesprávně stanoveného cla nestojí daňovým subjektům nic v cestě za dosažením adekvátní náhrady. Ovšem do této cesty zákonodárce postavil překážku v podobě § 66 celního zákona,⁴ který říká, že při správě cla se neuplatní ustanovení daňového řádu o úroku z nesprávně stanoveného cla.

Důvod tohoto kroku nalezneme v důvodové zprávě, která odkazuje na zavedení institutu specifického úroku celním kodexem Unie, jenž dle názoru zákonodárce plní obdobnou úlohu jako úrok z nesprávně stanovené daně. Dané ustanovení má tak postavit na jisto, že tyto úroky nevznikají vedle sebe. Avšak podle celního kodexu Unie je celní orgán povinen zaplatit úrok až v případě, že rozhodnutí o vrácení cla nebylo provedeno do tří měsíců ode dne přijetí tohoto rozhodnutí. Úrok upravený celním kodexem Unie tak plní spíše roli úroku z vratitelného přeplatku, a proto je jeho vznik vedle úroku z nesprávně stanovené daně vyloučen již ze své podstaty.

Pakliže NSS odkazuje na řízení podle zákona č. 82/1998 Sb., nelze pominout ani zdůraznění subsidiarity této právní úpravy ve vztahu k úroku, kdy zákonodárce předpokládal, že náhrady škody se bude dotčený subjekt domáhat až v případě, že uvedený úrok bude vzhledem ke vzniklé škodě nepostačující.

Vyloučením aplikovatelnosti příslušného ustanovení daňového řádu upravujícího úrok z nesprávně stanovené daně na nesprávně stanovené clo přitom byla popřena samotná podstata jeho existence, když z ustálené judikatury NSS vyplývá, že jeho účelem je paušálně kompenzovat prodlení s platbou daňového subjektu, v němž se ocitl správce daně. NSS v jednom ze svých rozsudků⁵ také konstatoval, že výchozím a stěžejním smyslem § 254 daňového řádu je „[p]ředcházet komplikovaným řízením o náhradu škody, a to tak, že způsobenou majetkovou újmu by daňovému subjektu měla pokrýt právě výše daného úroku.“

Přiléhavý je pak názor Městského soudu v Praze, že je nesystémové, aby o nároku na úrok z nesprávně stanoveného cla bylo rozhodováno v civilním řízení, které není primárně určeno k hrazení úroků z neoprávněně zadržované částky, nehledě na skutečnost, že uvedený argument nemůže obstát ani ve světle zásad unijního práva, které nevyžaduje náhradu škody, ale vyplacení úroků z nesprávně vyměřeného a zaplaceného cla.

Jak totiž uvedl Soudní dvůr EU⁶ (SDEU), nárok na úrok z nesprávně stanoveného cla je obecnou zásadou práva EU, kdy z ustálené judikatury SDEU vyplývá, že každý adresát veřejné správy, kterému vnitrostátní orgán uložil povinnost zaplatit daň, clo nebo jiný poplatek v rozporu s unijním právem, má na základě unijního práva nárok získat od dotyčného členského státu příslušnou peněžní částku zpět a kromě toho má takový adresát veřejné správy nárok získat nazpět od tohoto členského státu i úroky, které

mají kompenzovat nedostupnost této částky.

Nezbývá než doufat, že v rámci nového posouzení nastolené otázky ze strany NSS bude zohledněn jak účel a charakter právní úpravy zákona č. 82/1998 Sb., tak relevantní závěry SDEU v této věci a dotčené subjekty se dočkají spravedlivého zadostiučinění.

Mgr. Hana Krejčíková,
advokátka / Senior Associate
Rödl & Partner, advokáti, s.r.o.

Rödl & Partner

Poznámky:

- ¹ Rozsudek NSS ze dne 29. 6. 2023, č. j. 4 Afs 219/2022 - 68.
- ² Rozsudek MS v Praze ze dne 15. 2. 2024, č. j. 14 Af 21/2023 - 26.
- ³ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.
- ⁴ Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon.
- ⁵ Rozsudek NSS ze dne 22.12.2015, č. j. 3 As 113/2014 - 47.
- ⁶ Rozsudek SDEU ze dne 28.04.2022 ve spojených věcech C-415/20, C-419/20 a C-427/20.